

İS SERİYYESİ

(سرية العيص)

Hz. Peygamber'in
Kureyş kervanı üzerine
Zeyd b. Hârise kumandasında
gönderdiği seriyye.

İs, Mekke-Medine arasında Kızıldeniz sahilinde bir yerin adıdır. Cüheyne kabilesinin arazisi olan İs, Mekke'den Suriye'ye giden ticaret yolu üzerinde bulunuyordu. Kervancılar, İs-i Zenbânî diye anılan bir suyun da olduğu bu açaçlık mevkiide dinleniyorlardı. Hz. Peygamber, hicretin 7. ayında (Ocak 623) Sifülbahr veya Hamza b. Abdülmuttalib seriyyesi denilen ilk seriyyeyi de buraya göndermişti (bk. HAMZA).

Resûl-i Ekrem, hicretin 6. yılı Cemâziyelevvelinde (Ekim 627) Suriye'den dönmekte olan Kureyş'e ait bir ticaret kervanını ele geçirmek için Zeyd b. Hârise kumandasında 170 kişilik bir süvari birliğini İs'e gönderdi. Kervanda, Hz. Peygamber'in büyük kızı Zeyneb'in müşrik olduğu için ayrıldığı eşi Ebû'l-Âs da vardı. Ebû'l-Âs'ın yanında Safvân b. Ümeyye'ye ait külliyetli miktarda gümüş ve Kureyş müşriklerine ait değerli mallar bulunuyordu. Süvari birliği kervanı kuşattı, kervancıları esir alıp mallarına el koydu. Esirler ve ele geçen mallar Medine'ye getirildi. Resûl-i Ekrem ganimeti seriyyeye katılanlar arasında pay etti. Zeyd'in kumandasındaki birliğin özel olarak kervan için gönderilmediği, kervana rastladığı da rivayet edilir (Nüreddin el-Halebî, III, 175 vd.; Zürkânî, II, 187).

İs'te müslümanlara esir düşmekten kurtulan Ebû'l-Âs, geceleyin Medine'ye gelerek Zeyneb'den kendisine eman vermesini istedi (İbn Hişâm, II, 303; Taberî, II, 470). Ebû'l-Âs'ın esirlerle birlikte Medine'ye getirildiği de nakledilir (İbn Sa'd, II, 87; Belâzürî, I, 398-399). Tezyesinin oğlu ve iki çocuğunun babası olan Ebû'l-Âs'ın durumu Zeyneb'i üzmüştü. Bir sabah namazı sırasında hücre-i saâdetin mescide açılan kapısından, bir rivayete göre ise kadınların namaz kıldığı bölümden yüksek sesle ona eman verdiğini ilân etti. Hz. Peygamber kızına, müşrik olduğu için Ebû'l-Âs ile beraberliğinin mümkün olmadığını, ancak İslâm'ın da reddetmediği himaye geleneğine uygun olarak isteğini kabul ettiğini belirtti. Zeyneb, ayrıca babasından Ebû'l-Âs'a emanet edilen malların iadesini talep etti. Resûl-i Ekrem de durumu sefere katılanlara açtı ve ga-

nimetin hakları olduğunu, ancak iyilikte bulunup geri verilerse bundan hoşnut kalacağını söyledi. Bunun üzerine müslümanlar ganimetten paylarına düşen malları iade ettiler. Ebû'l-Âs, malları Mekke'ye götürüp sahiplerine teslim ettikten sonra müslüman olduğunu bildirdi. Vâkıdî ve İbn İshak'a göre bu olay Hudeybiye Antlaşması'ndan önce gerçekleşmiştir; Mûsâ b. Ukbe ise Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra veya o sırada meydana geldiğini nakleder. Bu rivayete göre kervanı Ebû Basîr, Ebû Cendel ve arkadaşları ele geçirmişlerdir (İbn Kayyim el-Cevziyye, III, 282-283).

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *el-Megâzi*, I, 5; II, 553-554; İbn Hişâm, *es-Sire*, II, 302-304; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 87; VIII, 32-33; Belâzürî, *Ensâb*, I, 377, 398-399; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 470-471, 641; İbn Hibbân, *es-Siretün-nebeviyye ve ahbârü'l-hulefâ'* (nşr. el-Hâfız es-Seyyid Azîz Bek), Beyrut 1408/1987, s. 271; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 45; İbn Seyyidünnâs, *Üyünü'l-eşer*, Beyrut 1402/1982, II, 140; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd*, III, 282-284; Nüreddin el-Halebî, *İnsânü'l-uyûn*, Beyrut, ts. (Darü'l-ma'rife), III, 175-178; Zürkânî, *Şerhu'l-Mevâhib*, Kahire 1271, II, 187-190; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), I, 327-332; VI, 60-68.

NEBİ BOZKURT

İSÂ

(عيسى)

Kur'an'da adı geçen
ve kendisine kutsal kitap İncil verilen
peygamber.

Hz. İsa Kur'an-ı Kerim'de İsa, İbn Meryem ve Mesih şeklinde zikredilen, kendisine İncil'in verildiği, Hz. Muhammed'i müjdelediği bildirilen, "Allah'tan bir ruh ve kelime" olarak tavsif edilen, ancak kul olduğu vurgulanan peygamberdir. Hıristiyanlık'ta ise İsa Mesih Tanrı'nın oğlu, dolayısıyla tanrı kabul edilmektedir.

İsa, gerek Hıristiyanlık'ta gerek İslâm'da hem İsa hem de Mesih olarak adlandırılmaktadır. İnciller'de yer aldığı şekliyle İsa ismi ona, meleğin Yûsuf'a (Matta, 1/21) ve Meryem'e (Luka, 1/31) tâlimatı doğrultusunda verilmiştir. Batı dillerinde İsa karşılığında kullanılan Jesus isminin aslı "Yahve kurtuluştur, Yahve kurtarıcı" anlamındaki İbrânîce Yehôşûa'nın kısaltılmış şekli olan Yeşua'dır. Kelime Iesous şeklinde Grekçe'ye, oradan da Iesous biçiminde Latince'ye geçmiştir. İsa'nın ismi İnciller'de ve Pavlus'un mektuplarında Iesous olarak geçmektedir. Ahd-i Atik'in Yunanca tercümesinde Yoşua (Çıkış, 17/

10), Yehôşûa (Zekarya, 3/1) ve Yeşua (Nehemya, 7/7; 8/7, 17) kelimeleri hep Iesous olarak kaydedilmiştir. Matta (1/21), İsa kelimesine "kurtarıcı" anlamı vermektedir. Arapça konuşan hıristiyanlar İbrânîce Yeşua'nın Süryânîce'deki şekli olan Yeşu'u Yesu' diye telaffuz etmekte (E¹ [Fr.], IV, 85), Kur'an-ı Kerim'de ve İslâmî literatürde ise İsa ismi kullanılmaktadır. Bazı Batılı yazarlar, kelimenin İsa şeklinin Hz. Muhammed'e bizzat yahudiler tarafından empoze edildiğini ileri sürerler. Buna göre yahudiler, Hz. Ya'küb'un oğlu olan ve Tevrat'ta pek tasvip edilmeyen Esaü'nün ruhunu taşıdığı iddiasıyla Hz. İsa'ya Esaü adını vermişlerdir. İsa kelimesi de buradan gelmektedir (a.g.e., IV, 85). Ancak İsa sonrasının en önemli yahudi dinî literatürü olan Talmud'da İsa'nın hiç bir zaman Esaü ile mukayese edilmemiş olması bu iddiayı geçersiz kılmaktadır (Parrinder, s. 17).

İsa kelimesinin Arapça olduğunu kabul edenler ise "donuk, beyaz renkte olmak" anlamında 'aves kökünden geldiğini ve rengi beyaz olduğu için onun bu adı aldığını ileri sürerler. Kelimenin "yönetmek, idare etmek" anlamındaki 'avs kökünden türediğini söyleyenler de vardır. Buna göre Hz. İsa'nı nefsinin taatle, kalbini muhabbetle ve ümmetini Allah'a davetle eğittiği için kendisine bu ad verilmiştir (Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "ays" md.; Mustafavî, VIII, 272; Fîrûzâbâdî, VI, 111; Jeffery, s. 219). Ancak müslüman dilciler genellikle kelimenin İbrânîce veya Süryânîce'den geldiğini kabul etmektedir (Lisânü'l-'Arab, "avs", "ays" md.leri;

Ayasofya güney galerisinin duvarındaki
İsa tasviri - İstanbul

